

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.3.20>

ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ У ПЕРІОД ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ: ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ТА НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ

Корнієць П.Ю.,
доктор філософії,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0002-5348-4892

Корнієць П.Ю. Інституційна спроможність сектору безпеки та оборони України у період дії правового режиму воєнного стану: оцінка ефективності та напрями реформування.

У статті здійснено комплексний аналіз інституційної спроможності сектору безпеки та оборони України в умовах воєнного стану, що триває внаслідок повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України. Розкрито ключові структурні елементи сектору, їхню взаємодію та здатність забезпечувати ефективне реагування на загрози. Особливу увагу приділено тому, як інституційні механізми адаптувалися до умов війни, які організаційні, правові та ресурсні чинники найбільше впливають на результативність сил безпеки й оборони, а також які трансформаційні процеси були запущені під тиском воєнних реалій. У роботі обґрунтовано, що незважаючи на значний прогрес у підвищенні оперативних можливостей та координації між суб'єктами сектору, зберігається низка системних проблем – від фрагментованості управління та обмеженості ресурсів до потреби в розбудові оборонно-промислового комплексу й модернізації механізмів цивільного контролю.

Підкреслено, що основним викликом для України залишається розрив між стратегічними цілями реформ та реальними управлінськими можливостями сектору безпеки та оборони.

У підсумку констатовано, що інституційна спроможність сектору безпеки та оборони України в умовах правового режиму воєнного стану є комплексним явищем, яке формується на перетині нормативно-правових, організаційних, управлінських, кадрових, технологічних та суспільних чинників. Окреслено ключові напрями зміцнення стійкості сектору безпеки та оборони: інтеграція досвіду відбиття збройної агресії у структури оборонного управління; удосконалення координаційних механізмів та стратегічного планування; інституалізація державно-приватного співробітництва, зокрема розбудова оборонно-промислового комплексу України як стратегічної основи стійкості держави; модернізація кадрової політики та підготовки фахівців; розвиток демократичного цивільного контролю; посилення партнерства з громадянським суспільством. Водночас наголошено, що формування дієвої інституційної спроможності сектору безпеки та оборони має ґрунтуватися на аналітичній оцінці ризиків, сучасній управлінській доктрині, ефективному використанні ресурсів, належній взаємодії між органами влади та відповідальності кожної інституції за досягнуті результати.

Ключові слова: інституційна спроможність, сектор безпеки і оборони, воєнний стан, ефективність управління, оборонно-промисловий комплекс, цивільний контроль.

Korniiets P.Y. Institutional capacity of the security and defense sector of Ukraine during the period of the right-wing martial law regime: assessment of effectiveness and directions of reform.

This article presents a comprehensive assessment of the institutional capacity of Ukraine's security and defence sector during martial law imposed as a result of Russia's full-scale armed aggression. The study examines the main structural components of the sector, their interaction, and their ability to ensure effective responses to rapidly evolving threats. Special attention is given to how institutional

mechanisms have adapted to wartime conditions, which organizational, legal, and resource factors most strongly influence the performance of security and defence actors, and which transformation processes have been triggered by the realities of war. The analysis demonstrates that, despite significant progress in strengthening operational capabilities and interagency coordination, several systemic challenges remain – including fragmented governance, resource constraints, insufficient integration of the defence industry, and the need to modernize mechanisms of civilian oversight.

It is emphasized that the main challenge for Ukraine remains the gap between the strategic goals of reforms and the real management capabilities of the security and defense sector.

As a result, it was stated that the institutional capacity of the security and defense sector of Ukraine under the legal regime of martial law is a complex phenomenon that is formed at the intersection of regulatory, organizational, managerial, personnel, technological and social factors. The key areas for strengthening the resilience of the security and defense sector are outlined: integration of the experience of repelling armed aggression into the structures of defense management; improvement of coordination mechanisms and strategic planning; institutionalization of public-private cooperation, in particular, the development of the defense-industrial complex of Ukraine as a strategic basis for the stability of the state; modernization of personnel policy and training of specialists; development of democratic civilian control; strengthening partnership with civil society. At the same time, it was emphasized that the formation of effective institutional capacity in the security and defense sector should be based on analytical risk assessment, modern management doctrine, effective use of resources, proper interaction between authorities, and the responsibility of each institution for the results achieved.

Key words: institutional capacity, security and defence sector, martial law, governance effectiveness, defence industry, civilian oversight.

Постановка проблеми. Проблематика інституційної спроможності сектору безпеки та оборони України постала з особливою гостротою після початку повномасштабної збройної агресії, коли стало очевидно, що ефективність державної системи безпеки визначається не лише кількістю ресурсів чи технічним забезпеченням, а насамперед узгодженістю дій, якістю управлінських рішень, здатністю інституцій швидко адаптуватися до непередбачуваних загроз. Введення правового режиму воєнного стану виявило численні прояви дисбалансу між формальними нормативними механізмами та реальними потребами оборони: недостатню інтегрованість секторів, перевантаженість окремих ланок, потребу у сучасних системах координації та прозорого цивільного контролю. Водночас саме війна стала каталізатором для перегляду підходів до організації оборонного управління, удосконалення моделі взаємодії між військовими, правоохоронними, розвідувальними структурами, а також налагодження співпраці з оборонною промисловістю та міжнародними партнерами. Саме тому дослідження інституційної спроможності сектору безпеки й оборони вимагає комплексного підходу, що дозволяє оцінити ефективність наявних механізмів, визначити ключові дисбаланси та окреслити пріоритетні напрями реформування, здатні забезпечити стійкість держави як у період війни, так і в умовах післявоєнного відновлення.

Мета дослідження полягає у здійсненні всебічної оцінки інституційної спроможності сектору безпеки та оборони України в умовах правового режиму воєнного стану, визначенні ключових чинників, що впливають на результативність його функціонування, а також формуванні обґрунтованих напрямів його реформування, спрямованих на зміцнення стійкості та адаптацію до сучасних і потенційних безпекових загроз.

Стан опрацювання проблематики. Наукове опрацювання проблем функціонування сектору безпеки і оборони охоплюється міждисциплінарною сферою. Так, теоретичну основу розуміння національної безпеки заклали В.Ю. Богданович, В.П. Горбулін, Г.П. Ситник. Оборонний компонент забезпечення національної безпеки знайшов своє висвітлення у працях О.В. Семикова, М.В. Сунгуровського, В.М. Телелого. Економічні аспекти забезпечення національної безпеки стали предметом досліджень С.І. Семоненка, В.В. Шеховцова та інших.

Проблемам правового забезпечення функціонування сектору безпеки і оборони були присвячені праці В.Б. Александрова, В.А. Ліпкана, Н.Р. Нижник. Водночас, дослідження сектору безпеки і оборони у межах адміністративно-правової науки є одним із найбільш складних напрямів, що обумовлено комплексом суспільних відносин, які охоплює адміністративно-правове регулювання, а саме: публічне управління; спеціальні правові режими; забезпечення прав людини та законності у діяльності суб'єктів публічної адміністрації. Провідними вченими-адміністративістами,

які торкалися проблеми функціонування сектору безпеки і оборони є: О.М. Бандурка, А.І. Берлач, В.М. Василюк, О.Ю. Дрозд, В.Ф. Колпаков, Т.О. Коломєць, А.Т. Комзюк, В.І. Курило, О.М. Музичук, О.І. Остапенко, О.Ю. Салманова, В.В. Сокурєнко та ін.

У сукупності наявні праці формують важливу теоретичну й методологічну базу для аналізу функціонування сектору безпеки і оборони. Проте вони здебільшого зосереджуються на окремих його структурних елементах чи нормативних аспектах забезпечення діяльності, тоді як інтегральна оцінка інституційної спроможності особливо в умовах правового режиму воєнного стану залишається поза увагу авторів, що засвідчує актуальність обраної теми дослідження.

Виклад основного матеріалу. Дефініція «сектор безпеки і оборони» не є виключно доктринальною, її поняття чітко сформульовано у Законі України «Про Національну безпеку України» як «система органів державної влади, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, сил цивільного захисту, оборонно-промислового комплексу України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем і відповідно до Конституції та законів України за функціональним призначенням спрямована на захист національних інтересів України від загроз, а також громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України» [1] (п. 16 ч. 1 ст. 1).

Нормативно надане визначення дає можливість зробити висновок про структуру сектору безпеки і оборони, яка охоплює чотири взаємопов'язані групи суб'єктів: 1) сили безпеки; 2) сили оборони; 3) оборонно-промисловий комплекс; 4) представники громадянського суспільства (громадян і громадські об'єднання). У науковій літературі не виникає суперечок відносно зазначеного підходу та водночас наголошується на системності й взаємозалежності таких компонентів [2, с. 40–43; 3, с. 14].

Сили безпеки охоплюють правоохоронні, розвідувальні органи та інші структури спеціального призначення, покликані підтримувати внутрішню стабільність, протидіяти злочинності, тероризму, диверсіям та іншим загрозам публічній безпеці, тоді як сили оборони зосереджені на воєнному захисті держави, відсічі збройній агресії та охороні територіальної цілісності [2, с. 172–180]. Оборонно-промисловий комплекс, представлений сукупністю державних і приватних підприємств, науково-дослідних установ та виробничих структур, забезпечує сектор безпеки і оборони озброєнням, військовою технікою й інноваційними технологічними рішеннями, що в умовах тривалої війни перетворює його на один із ключових елементів обороноздатності [3, с. 14–15]. Окрему групу становлять представники громадянського суспільства – громадяни та громадські об'єднання, чия участь у волонтерському русі, територіальній обороні, інформаційній протидії та міжнародній адвокації українських інтересів надала сектору безпеки й оборони виразного суспільного виміру й зміцнила горизонтальні зв'язки між державою та громадянським суспільством [4, с. 105]. У довідково-правовій літературі наголошується, що сектор безпеки і оборони є підсистемою загального механізму забезпечення національної безпеки, а його ефективне функціонування можливе лише за умови чіткого розподілу повноважень, узгодженості управлінських рішень і дієвих процедур цивільного контролю [5, с. 8].

Сектор безпеки і оборони України, опинившись у центрі повномасштабної агресії, переживає глибоку трансформацію, яка водночас виявляє здатність державних інституцій до адаптації та виявляє їхні системні обмеження. Одне з ключових досягнень можна простежити у тому, що реформування, яке розпочиналося в межах цивільної безпеки та сектору юстиції до 2022 року, не зупинилося, навпаки – отримало прискорення. Як зазначено у аналітичному звіті PeaceRep «Security Sector Governance in Ukraine: Key Considerations for Policy Makers in 2023», український безпековий сектор зумів «перезапустити» низку реформ у сфері управління, контролю, підзвітності та професійного розвитку, що створило основу для більш злагодженої взаємодії силових структур у кризових умовах [6, с. 5].

Значну роль у модернізації цивільного сектору безпеки відіграє EUAM Ukraine (Консультативна місія Європейського Союзу (ЄС)) – дорадча місія ЄС з реформування цивільного сектору безпеки. Протягом останніх років, а особливо з початком воєнного стану, EUAM надає експертну підтримку в перегляді стандартів діяльності поліції, органів юстиції та служб безпеки, допомагає впроваджувати європейські методики, підвищує рівень професіоналізму, а також сприяє встановленню механізмів підзвітності й прозорості. Такий розвиток позитивно вплинув на довіру гро-

мадськості до державних інститутів, зменшив рівень правового нігілізму й створив передумови для більш стабільного управління безпекою навіть у надзвичайних умовах [7].

Оборонно-промисловий комплекс України (ОПК України) також демонструє помітне посилення спроможностей: попри руйнування логістики, постійні удари по підприємствах і складнощі з постачанням, деякі заводи та підприємства переходять на роботу під надзвичайним режимом, змінюючи виробничі ланцюги, впроваджуючи гнучкі системи підряду й обслуговування. Це дає змогу забезпечувати фронт як мінімум базовим, а часто і модернізованим озброєнням і боеприпасами. Відповідний розвиток виступає не лише як реакція на негайні потреби, а що надзвичайно важливо – елемент довготривалої стратегії забезпечення обороноздатності країни. Водночас, останніми роками спостерігається поступове кодифікування та стандартизація правових і процедурних механізмів взаємодії між різними компонентами сектору безпеки й оборони. Це проявляється у спробах унормувати взаємодію силових структур, ухвалити нові або оновити чинні нормативні акти, створити загальні стандарти інформаційного обміну, логістики, мобілізації, оперативного реагування. Відповідна уніфікація та стандартизація забезпечує підвищення ефективності управління в умовах правового режиму воєнного стану і зменшення ризиків дублювання функцій або «розривів» у координації.

З викладеного випливає, що інституційна спроможність – це поняття, яке характеризує не статичну сукупність суспільних відносин, а процес, здатний еволюціонувати навіть під тиском обставин збройного протистояння.

Водночас необхідно розуміти, що удосконалення інституційної спроможності сектору безпеки та оборони України в умовах воєнного стану потребує не фрагментарних заходів, а системної трансформації, що поєднає інституційне реформування, оновлення стратегічного планування, зміцнення демократичного контролю, модернізацію кадрової політики та розбудову оборонно-промислового потенціалу. Дослідження, присвячені реформуванню безпекового сектору України після подій 2014 року, показують, що інституційні слабкості мають комплексний характер: невизначеність повноважень між ключовими органами, дублювання функцій, прогалини в горизонтальній координації, обмеженість стратегічного аналізу та надмірна залежність від ситуативних рішень, ухвалених в умовах кризи. У таких умовах напрями реформ мають формуватися з урахуванням поєднання короткострокових потреб воєнного стану та довгострокової мети – побудови стійкої, прозорої та підзвітної системи управління безпекою, сумісної з євроатлантичними стандартами.

Результати комплексного дослідження RAND Corporation щодо реформування сектору безпеки в Україні демонструють, що пріоритетним кроком є впорядкування інституційної архітектури: чіткий розподіл ролей між Президентом, Кабінетом Міністрів, Радою національної безпеки і оборони, Міністерством оборони, Генеральним штабом, а також іншими відомствами, залученими до формування та реалізації безпекової політики [8, с. 42]. Удосконалення інституційної спроможності в цій площині передбачає не лише формальне уточнення компетенцій у законодавстві, а й запровадження процедур узгодженого стратегічного планування, які забезпечують єдине бачення загроз і пріоритетів на рівні всієї системи державної влади. У цьому сенсі важливим є впровадження циклу стратегічного оборонного огляду та періодичного перегляду ключових концептуальних документів, що дозволяє адаптувати оборонну політику до змін характеру війни, а також враховувати досвід міжнародних партнерів [9].

Важливу роль у вибудовуванні напрямів реформ відіграє якісний аналіз того, наскільки Україна сприймає й інтегрує рекомендації західних партнерів. Порівняльне дослідження, проведене М. Бугрієм, показало, що значна частина концептуальних порад щодо реформ безпекового сектору – зокрема стосовно посилення цивільного контролю, підвищення прозорості й розбудови підзвітності силових структур – була сприйнята вибірково, а інколи – адаптована до наявних політичних практик лише частково [10, с. 105-106]. Це свідчить про необхідність не механічної імплементації моделей, запозичених із західних юрисдикцій, а формування цілісної національної доктрини реформування, у якій зовнішні рекомендації співвідносилися б з реальними ресурсними можливостями, політико-правовими умовами та довгостроковим баченням розвитку сектора. Таке поєднання «зовнішніх» стандартів і «внутрішньої» логіки реформ дозволяє уникнути ситуації, коли окремі елементи наближення до євроатлантичних практик залишаються декларативними й не підкріплені інституційною спроможністю.

Одним із ключових напрямів укріплення спроможності є поглиблення демократичного цивільного контролю та інституційного партнерства з громадянським суспільством. Аналітичні праці

міжнародних центрів наголошують, що українські громадські організації, особливо після 2014 року, стали суттєвим чинником реформування безпекового сектору, однак їхня участь суттєво варіює залежно від конкретної підсистеми – оборони, правоохоронної діяльності, розвідки чи внутрішньої безпеки. У дослідженнях Netherlands Institute of International Relations «Clingendael» підкреслюється, що потенціал громадянського суспільства як суб'єкта моніторингу, аналітики та громадського контролю реформ залишається реалізованим не повністю, а отже, напрями реформування мають включати інституціалізацію участі громадських структур у виробленні політики, забезпеченні прозорості оборонних закупівель і публічному контролю над використанням ресурсів [11, с. 27]. У розрізі практичної реалізації зазначене може знайти своє втілення у розвитку процедур відкритих консультацій, залучення експертних платформ до обговорення оборонних стратегій, розширення форм парламентських слухань і підтримку незалежних дослідницьких центрів, які здійснюють критичний аналіз політики у сфері безпеки.

Реформування сектору безпеки неможливе без модернізації кадрової політики та системи професійної освіти. Досвід західних університетських програм, досліджених у працях з безпекових студій, показує, що інституційна спроможність значною мірою залежить від того, наскільки ефективно формуються компетентності фахівців, які працюють на перетині військового, політичного та адміністративного вимірів. Для України це означає потребу у створенні багаторівневої системи підготовки: від базової військово-професійної освіти до спеціалізованих програм стратегічного аналізу, управління реформами та оцінювання публічної політики у сфері безпеки. Дослідження, присвячені міжнародній допомозі у сфері безпекового сектору, підкреслюють, що навчання за участю університетів та академічних інститутів сприяє формуванню критичного мислення, здатності до міжвідомчої координації та розумінню цивільно-військових відносин у ширшому демократичному контексті. У цьому контексті перспективним напрямом є розширення участі українських військових і державних службовців у програмах міжнародної військово-освітньої співпраці, а також розвиток власних науково-освітніх центрів безпекових студій, орієнтованих на аналіз досвіду війни та її інституціалізацію.

Суттєвим блоком реформ виступає посилення стійкості сектору безпеки через комплексні антикорупційні й управлінські перетворення. У звіті United States Institute of Peace «The Future of the Security Sector in Ukraine», присвяченому майбутньому безпекового сектору України, наголошується, що управлінська спроможність сил безпеки не може розглядатися окремо від здатності держави протидіяти корупції, забезпечувати добросовісність персоналу, ефективно управляти публічними фінансами та формувати механізми відповідальності за зловживання. Напрями реформ у цій площині включають розвиток внутрішніх систем комплаєнсу, інституційний аудит, запровадження стандартів прозорості закупівель, посилення ролі незалежних органів контролю та забезпечення доступу громадськості до інформації про діяльність силових структур у межах, що не загрожують операційній безпеці. У поєднанні з демократичним контролем зазначене формує середовище, в якому інституції сектора безпеки мають не лише силовий, а й репутаційний ресурс, що сприяє довірі суспільства [12, с. 1-10].

Ще одним важливим напрямом є забезпечення стійкої взаємодії між державними інституціями та громадянським суспільством у контексті розбудови національної стійкості. Дослідження International Centre for Defence and Security підкреслюють, що українське громадянське суспільство стало важливим чинником самозахисту та мобілізації ресурсів у відповідь на агресію, однак його роль в інституційній архітектурі безпеки досі не повністю формалізована. Укріплення інституційної спроможності у цій площині має включати розвиток партнерських форматів між державними органами та громадськими структурами, розширення участі неурядових організацій у процесі вироблення політики, а також створення механізмів, що дозволяють залучати аналітичний та експертний потенціал громадянського суспільства до оцінки ризиків, розроблення стратегічних документів і моніторингу виконання реформ. Такий підхід збільшує стійкість держави до гібридних загроз, оскільки створює ширшу соціальну базу для реалізації політики безпеки [13].

Висновки. Підбиваючи підсумки розглянутого, можемо констатувати, що інституційна спроможність сектору безпеки та оборони України в умовах воєнного стану є комплексним явищем, яке формується на перетині нормативно-правових, організаційних, управлінських, кадрових, технологічних та суспільних чинників.

В умовах тривалого воєнного протистояння стає очевидним, що формальна наявність нормативної бази та стратегічних документів не гарантує належного рівня інституційної спроможності. Потреба у створенні дієвих механізмів координації, чіткого розподілу повноважень, підвищення

якості стратегічного планування й розвитку інформаційно-комунікаційних інструментів стає визначальною для забезпечення узгодженості дій між військовими, правоохоронними, розвідувальними та цивільними структурами. Важливою є не лише модернізація існуючих процедур, а й формування нової інституційної культури, заснованої на прозорості, підзвітності, демократичному контролю та інтеграції кращих міжнародних практик.

Основним викликом для України залишається розрив між стратегічними цілями реформ та реальними управлінськими можливостями сектору безпеки та оборони. З одного боку, потреба у трансформації є очевидною й підтримується як суспільством, так і міжнародними партнерами, з іншого – процеси реформування обмежуються браком ресурсів, кадровою нестачею, фрагментованістю управління та необхідністю одночасно забезпечувати оборону держави в умовах правового режиму воєнного стану. Однак саме ці обставини демонструють важливість системного підходу до розбудови інституційної спроможності: лише комплексне бачення дозволить поєднати воєнні потреби з довгостроковими цілями стабільної національної безпеки.

Зокрема відповідний аналіз порушеного питання засвідчує, що ключовими напрямками зміцнення стійкості сектору безпеки та оборони мають стати: 1) інтеграція досвіду відбиття збройної агресії у структури оборонного управління; 2) удосконалення координаційних механізмів та стратегічного планування; 3) інституалізація державно-приватного співробітництва, зокрема розбудова ОПК України як стратегічної основи стійкості держави; 4) модернізація кадрової політики та підготовки фахівців; 5) розвиток демократичного цивільного контролю; 6) посилення партнерства з громадянським суспільством. Водночас формування дієвої інституційної спроможності сектору безпеки та оборони має ґрунтуватися на аналітичній оцінці ризиків, сучасній управлінській доктрині, ефективному використанні ресурсів, належній взаємодії між органами влади та відповідальності кожної інституції за досягнуті результати.

Таким чином, інституційна спроможність сектору безпеки та оборони України є не просто сукупністю формальних повноважень або ресурсів, а системною характеристикою здатності держави зберігати стійкість, адаптивність, ефективність і керованість у надзвичайних умовах. Успішне реформування цього сектору визначатиме не лише можливості України протистояти воєнним загрозам в умовах сьогодення, а й те, наскільки держава буде спроможна забезпечити свою безпеку, стабільність і розвиток у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII // База даних «Законодавство України». Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2469-19?utm_source#Text (дата звернення: 01.02.2026).
2. Гончаренко Г.А. Управління сектором безпеки: поняття й сутність. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2020. Т. 31 (70), Ч. 2, № 2. С. 40–43. URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/2_2020/part_2/10.pdf?utm_source.
3. Саганюк Ф.В., Фролов В.С., Устименко О.В., Лобко М.М. Сектор безпеки і оборони України: теорія, стратегія, практика: монографія. Київ: Академпрес, 2017. 180 с.
4. Дашковська А.В. Рада національної безпеки і оборони як суб'єкт сектору безпеки і оборони України в умовах сьогодення. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні та прикладні аспекти*: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 17.03.2023). Дніпро: ДДУВС, 2023. С. 104–106. URL: https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/11461/1/38.pdf?utm_source.
5. Fluri P., Koziel M., Yermolaiev A. *The Security Sector Legislation of Ukraine*. Kyiv: Center for Army, Conversion and disarmament studies, 2013. 618 p. URL: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Book_LAW-engl_PRESS.pdf?utm_source.
6. Beliakova, P., Detzner, S. *Security Sector Governance: Key Considerations for Policy Makers in 2023: PeaceRep*. Edinburgh: Conflict & Civicness Research Group, 2023. 12 p. URL: <https://era.ed.ac.uk/server/api/core/bitstreams/b52f44d9-235b-4e74-a4df-853b47dd56c2/content>.
7. How the EU helps Ukraine reform police and justice : news. *EUAM Ukraine*. 2024. URL: https://www.euam-ukraine.eu/news/opinion/how-the-eu-helps-ukraine-reform-police-and-justice/?utm_source.

8. Security sector reform in Ukraine [O. Oliner, L.E. Davis, K. Crane, A. Radin, C.W. Gventer, S. Sondergaard, J.T. Quinlivan, S.B. Seabrook, J. Bellasio, B. Frederick, A. Bega, J. Hlavka]. Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2016. 119 p.
9. The Future of the Security Sector in Ukraine. Washington, DC: United States Institute of Peace, 2024. URL: https://www.usip.org/publications/2024/10/future-security-sector-ukraine?utm_source.
10. Bugriy M. Ukraine's Security Sector Reform: Is Ukraine Taking Western Advice? *Connections: The Quarterly Journal*. 2018. Vol. 17. №. 3. P. 71–90. DOI: 10.11610/connections.17.3.06. URL: https://connections-qj.org/system/files/17.3.06_bugriy_ukraine_ssr.pdf.
11. Soldatiuk-Westerveld J., Bob Deen B., Ate Lucien van Steenberg Ate Lucien van. Work in Progress: Ukraine's State-Civil Partnership to Reform the Security Sector: clingendael Report. Hague: Clingendael Institute, 2023. 45 p. URL: <https://www.clingendael.org/sites/default/files/2023-09/work-in-progress.pdf>.
12. Baillie L., Dion E, Leroux-Martin P., Platz I., Taylor W.B., Trenkov-Wermuth C. The Future of the Security Sector in Ukraine: report of United States Institute of Peace. Washington: USIP, 2024. 109 p. URL: <https://www.usip.org/sites/default/files/2024-10/future-security-sector-ukraine.pdf>.
13. Bulakh A., Lebrun M. Security Sector Reform, Resilience Building and Civil Society in Ukraine. Tallinn: International Centre for Defence and Security, 2018. URL: https://icds.ee/en/security-sector-reform-resilience-building-and-civil-society-in-ukraine/?utm_source.

Дата першого надходження рукопису до видання: 03.02.2026
Дата прийняття до друку рукопису після рецензування: 20.02.2026
Дата публікації: 3.03.2026

© Корнієць П.Ю., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0